

Palett för ett stärkt civilsamhälle! (Text i tidskriften Kurage)

Efter nästan två års arbete är den nu här, 500 sidor utredande text och ett tjugotal förslag som ska ta bort hindren för civilsamhället. Det är svaret på en gemensam artikel där företrädare för ett antal organisationer hösten 2013 begärde att civilsamhällets villkor skulle utredas. I debattartikeln uttrycktes den oro som fanns över att myndigheter gjorde allt mindre skillnad mellan ideell verksamhet och näringsliv och att gränserna mellan offentlig och föreningsdriven verksamhet suddats ut.

Den oron har utredningen också tagit på allvar. Ett ordentligt utrymme får problemen med de negativa tolkningarna och tillämpningen av olika regelverk som inkräktar på föreningslivet. Ett komplicerat och komplext område då det kan kopplas både till juridiska avvägningar och också EU-lagstiftning. Vad utredningen föreslår är att angelägna och svårlösta frågeställningar bereds vidare och i andra mindre komplicerade frågor peka på utrymmen i regelverken. Det finns rum för annat handlande och det bör utnyttjas till vår fördel. Samma uppmaning riktas även till kommunerna. Använd er av de möjligheter som finns att utforma regler i syfte att möta föreningslivets behov. Genom att exemplifiera hur andra kommuner gjort blir det tydligt att det faktiskt går att stödja föreningslivet genom långsiktig bidragsgivning eller att subventionera lokalhyra. I direktiven ingick inte att utreda finansiering eller skattefrågor vilket gör att utredningen om civilsamhällets hinder inte är komplett. För trots allt är många av föreningslivets utmaningar kopplat till just de ekonomiska förutsättningarna. Nu och då kommer utredningen ändå in på området eftersom det är omöjligt att helt ignorera.

Palett för ett stärkt civilsamhälle har inte bara borrar ner sig i diverse regelverk. Ett viktigt avsnitt tar upp de hinder som offentlig förvaltning ibland skapar. Här delar utredningen civilsamhällets bild av att det finns brister i kunskapen om vår särart, oberoende och förutsättningar. Det händer att vi möts av okunskap, ointresse och en ovilja att förstå vad civilsamhället är. Paletten svarar med en rad förslag som bygger på utbildnings- och kompetenshöjande åtgärder, återrapporeringskrav och önskemål om att myndighetschefer har civilsamhället i sitt CV. Detta är bra under förutsättning att det får effekt. I ett klimat där

en myndighet är öppen och mottaglig kan civilsamhället säkert vifta med utredningen men annars är risken att åtstramningsförslagen får liten betydelse. Hindren är inte helt undanröjda och hamnar delvis i civilsamhällets knä. Vi får räkna med att även fortsättningsvis sträcka ut våra händer och erbjuda vår expertis inför beslut.

En signal som också gått fram är civilsamhällets önskan om att den politiska ledningen ska delta mer i de befintliga strukturerna för dialog som finns. För ett par år sedan var frågan om politisk närvaro uppe i Partgemensamt forum (plattform för dialog mellan företrädare för civilsamhället och regeringen). I det samtal som fördes flaggades det då för allehanda risker, såsom att politiska lösningar kunde uppstå eller att civilsamhället tappat fokus från samrådet och börja lobba istället. Rent allmänt kan det tyckas märkligt att politiker inte självmant vill delta i större utsträckning. Statsvetenskapliga teorier brukar hävda att den våg av samtalsdemokrati som sköljer över oss delvis beror på att partierna tappat medlemmar. Politikerna får allt svårare att mellan valen testa sina förslag på medborgarna. Men i både medborgardialoger och samråd med civilsamhället har det varit magert med politisk närvaro. Att civilsamhället vill föra dialog med de som yttersta kan verkställa våra förslag är väl självklart. All den tid och det engagemang som tas i anspråk behöver försvaras i organisationerna och måste därmed ge något tillbaka.

Men om civilsamhället önskar mer närvaro av det politiska ledet önskar den andra parten ett bredare galleri av representanter från civilsamhället. För dilemmat är att samma personer sitter i de olika utredningarna och i de institutionaliserade samråden. Civilsamhället bör i viss utsträckning kunna axla ett ansvar och hjälpa fram de mindre organisationerna. Men det är lättare sagt än gjort. Den eventuella utväxling som många gånger är långsiktig och svår att få syn på är sällan exklusiv. De stora skillnaderna mellan organisationernas förutsättningar gör att många inte har råd att delta i formella samråd. Just därför tvingades en av organisationerna i utredningens referensgrupp att hoppa av. Här borde kanske en röd flagga dykt upp. Speciellt med tanke på att en tredjedel av utredningens förslag förutsätter att civilsamhället bidrar med sin tid och kunskap. Det räknas på vad myndigheters omkostnader blir med de nya uppdragen och vilka medel som måste tillskjutas. För civilsamhällets räkning är det upp till oss själva att avgöra i vilken mån och intresse vi har att ha ökade kontakter med det offentliga. Om det fanns en seriös ambition att få till en bred representation från civilsamhället borde utredningen lagt fram förslag om att täcka lönebortfall och omkostnader för vår medverkan. Istället föreslås bredda genom att bjuda in andra delar av civilsamhället som inte har en formaliserad juridisk form. Ett förslag som inte löser grundproblematiken.

Det är också under avsnittet, värna och stärk civila samhällets roll i demokratin och samhället, som utredningen är som svagast, enligt min mening. Särskilt när samråd och dialoger tas upp. Under flera år har samtal förts inom kultursamverkansmodellen på kulturområdet och genom överenskommelserna inom sociala- och integrationsområdet och det hade varit intressant om utredningen ställt en rad kritiska frågor som t.ex. vilka får vara med? Vilken effekt får samråden? På vilket sätt gagnas civilsamhället? Blir vår röst starkare? Värnas vårt oberoende? Vari ligger riskerna? I det fortsatta arbetet med att utveckla dialogerna hade det gynnat oss om utredningen ifrågasatt och problematiserat mer.

Men sammantaget är utredningen både omfattande och bra och täcker in det mesta som berör civilsamhället. Det blir mycket att bita i för oss när utredningen kommer ut på remiss

men vi bör ta chansen att komma in med våra synpunkter. Ibland blir, palett för ett stärkt civilsamhälle, lite väl instrumentellt, men i stort står utredningen på civilsamhällets sida. Kanske kommer vi att använda den som ett miniuppslagsverk att slå i som hjälp och stöd när argumenten tryter eller behöver slipas till.